

midden juli '43 aan Loekman Djajadiningrat die toen op het punt stond Washington te verlaten, 'dat onder de Digoelisten . . . een groot aantal voortreffelijke lieden zijn, die gedeeltelijk in 's lands dienst te gebruiken zijn.'¹ Vier maanden later, midden oktober '43, berichtte hij aan van Mook, 'dat een aantal ex-Digoelisten op dit ogenblik mijn trouwste medewerkers zijn in de anti-Japanse propaganda' (dezen had hij aange-steld bij de afdeling van de *Nigis* die voor radioprogramma's naar Indië zorgdroeg)

'en werken met een fijnheid van aanvoeling van verhoudingen en ridderlijkheid tegenover ons Nederlanders die voor een westerling verbijsterend zijn. Dit zijn vooral Islam-leiders van de Westkust van Sumatra en een aantal *PNB*'ers van Java'² –

wij nemen aan dat van der Plas op vroegere leden van de *PNI-Baroe* heeft gedoeld, zoals Boerhanoeddin.

Inderdaad kregen verscheidene Digoelisten posities die niet zonder betekenis waren. Sommigen kunnen daarbij oprecht geloofd hebben dat de 7 december-toespraak van de koningin de waarborg inhield dat de verhoudingen in Indië na de oorlog radicaal gewijzigd zouden worden – dat gold stellig voor Boerhanoeddin die hoofd werd van de Indone-sische afdeling van de *Nigis* en hoofdredacteur van het door die afdeling in Australië uitgegeven tijdschrift *Penjoeloeh* ('De Toorts') en die zich in april '45 liet benoemen tot adviseur van de delegatie welke Nederland zou vertegenwoordigen op de internationale conferentie te San Francisco, waar de Organisatie der Verenigde Naties zou worden opgericht.³

En Sardjono?

Wij weten niet precies wat hij, na zijn vrijlating, in '44 in opdracht van de Nederlandse autoriteiten heeft gedaan, wèl dat hij begin '45 werkzaam was als verbindingsman voor *public relations* op het door MacArthurs troepen bevrijde eiland Morotai in de Noordelijke Molukken. 'Hij heeft

¹ Brief, 13 juli 1943, van van der Plas aan Loekman Djajadiningrat (ARA, Alg. Secr., Eerste Zending, XXIV, 21). ² Brief, 14 okt. 1943, van van der Plas aan van Mook (a.v. Coll.-van der Plas, B 8). ³ Op de dag van Boerhanoeddins benoeming verspreidde Aneta een persbericht waarin zijn levensloop werd weergegeven. Dat hij acht-en-een-half jaar in Boven-Digoel geïnterneerd was geweest, werd verzwegen – terzake werd slechts vermeld dat hij als secretaris van '*the leading Indonesian nationalist party in the Netherlands Indies*' (een overdreven voorstelling van zaken met betrekking tot de *PNI-Baroe*) '*frequently came into serious conflict with the NEI government before the war.*' (IC, 31).